YU ISSN 0032—3578

POLJA

ČASOPIS ZA KULTURU, UMETNOST I DRUŠTVENA PITANJA

NOVI SAD - GODINA XXV - CENA 10 DIN.

april '79. broj 242

skica

refik ličina

ŽABA

Učenjak secira zelenu žabu:
Vrhom igle vadi srce rasparajući joj
kičmenu
moždinu.
On ne čuje šapat mrtvih,
Niti vidi gnusnu baru: kućerak jedan u
dunji,
pečenom nebu i šuškoru,
Ovče boginje i vračaru,
Jer duše žabe sklapa knjigu, leti uvis:
ostavlja detinjstvo da se trza,
Prska,
Lepi za drhtavi prst mu i sluzavu vatu...

DUŠA

Iz dvorišta mesarnice
Hromi pas zavija.
Pužari vrište oko groblja,
Gde duše junaka lete
i gore ližući poruke
Telefonskog voda, Pužari vrište,
preko Gazilara beže.
Mir potom, mir dubina:
Mesar u đerdeku mladu kolje, a
pseto povraća
Tamjan i šorvane:
Povraća užas Sredozemlja...

SKICA

Sve je savršeno u mom gradu.
Biblioteka, bolnica i
škole.
Snom nam krstare dizalice, sa
groblja nišani TV-toranj.
Vaga
S crno-belim čarapama.
Hamali vuku svoja kola.
Gurbet prosi, mudraci su na
odmoru
A
Malik divani po kavanama
dok pada pesak El hedžaski,
Pada i svrbi za oči...

BELEŠKA O PESNIKU

Refik Ličina rođen je 1955. u Radmancima kod Ivangrada. Živi i radi u Nišu. Dobitnik je prve nagrade na ovogodišnjem konkursu za mlade pesnike »Goranovog proljeća«.

osnivanje komunističke partije jugoslavije

slavoljub cvetković

Završetak prvog svetskog rata i pobeda oktobarske revolucije u Rusiji unели su u proces nastajanja naše zajedničke države dva bitna revolucionarna elementa. Poraz centralnih sila i raspad Austro-Ugarske razbuktali su nacionalno-oslobodilačke težnje naših naroda i stvorili 1918. godine svojevrsnu nacionalno-revolucionarnu situaciju u oblastima bivše Austro-Ugarske države. Jasno manifestovana želja najvećeg dela srpskog stanovništva bivše Habzburške monarhije da se slije u jednu zajedničku državu s pobedničkom Srbijom, sukobljavala se s rasplamsalim nacionalizmom hrvatskog seljaštva, koje je u rušenju bečke monarhije videlo i mogućnost za stvaranje slobodne hrvatske države. Domaće buržoaznje, kalo usmeravajuće snage oba nacionalizma, bile su, međutim, ugrožene revolucionarnim pokretima radničkog i siromašnih slojeva seljačkog stanovništva buduće zajedničke države. Pred opasnošću od radničko-seljačkih revolucionarnih nemira, domaća srpsko-hrvatsko-slovenačka buržoazija, kao vodeća politička i ideološka snaga nacionalnih pokreta, našla je tako 1918. godine zajednički klasni interes u stvaranju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Saznanje siromašnih slojeva seljačkog stanovništva bivše Austro-Ugarske da nova država neće bitno izmeniti socijalni i politički poredak starog režima, dovodilo je do otrežnjavanja od nacionalnog idealizma i određenijeg prihvatanja ideja socijalnih rešenja oktobarske revolucije.

Nezadovoljeni nacionalizam hrvatskog seljaka, neostvarena socijalna pravda bosanskog seljačkog stanovništva, razbuđena klasna svest malobrojnog radničkog elementa, nezadovoljstva izazvana ratnim pustošenjima i brojni zeleni kadar, pretili su da se sliju u jedinstvenu revolucionarnu snagu za rušenje društvenog poretka tek stvorene (1. XII 1918.) Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Delimično opustošena ratom i suočena s brojnim nasleđenim ekonomskim teškoćama, nastalim u okvirima starih državnih teritorija, nova država se nalazila i u nezavidnijoj spoljnopolitičkoj situaciji zbog nerešenog međunarodnog pravnog položaja.

Jedinstvena za borbu protiv revolucionarnih snaga, buržoazija je u novostvorenoj kraljevini bila spremna da nanosi udarce razjedinjenom radničkom pokretu. Nedostatak jedinstvene marksističke radničke partije, kao avangardne snage nezadovoljnih radničko-seljačkih slojeva stanovništva, svelo je revolucionarno vrenje u prvim mesecima novostvorene države na izlive poje-

delegati kongresa ujedinjenja (20. april 1919)

almažan * barkero * brajša * bohuš * bugarčić * cvetković * damnjanović * domonkoš * jung * komnenić * lamberg * maj * milosavljević * teiljer

dinačnog bunta, seljačke nemire i veće radničke štrajkove. Posebno značajni bili su: generalni štrajk u Trbovlju i Hrastniku od 16. do 18. decembra 1918, štrajk u Splitu 30. decembra 1918. i protestni štrajk 21. februara 1919, u kojem je učestvovalo više desetina hiljada radnika u Hrvatskoj, Sloveniji, Vojvodini, Bosni i Hercegovini.

Započetom agrarnom reformom i osetnim povećanjem radničkih nadnica 1919. godine, buržoazija je privremeno savladala prvi talas opštih nezadovoljstava i prionula je na konsolidaciju poretka u novoj državi.

U novostvorenoj Kraljevini SHS u tim istorijskim okolnostima otvaralle su se perspektive za revolucionarnu borbu, koje su inspirisale radnički pokret da se reorganizuje i osposobi za revolucionarne akcije koje su ga očekivale.

Ako pokušamo da sumiramo dosadašnja naša saznanja o stvaranju Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista), videćemo da su u osnovi postojale tri značajne inicijative za stvaranje jedinstvene revolucionarne radničke partije u novostvorenoj zajedničkoj državi naših naroda 1918. godine.

Prva od ovih inicijativa javila se iz perspektive shvatanja oktobarske socijalističke revolucije kao početka postojeće svetske revolucije proletarijata, i njen začetak leži u akciji rukovodstva ruskih boljševika koji su već sredinom leta 1918,, predviđajući preustrojstvo i slom Austro-Ugarske, stvorili u Rusiji Komunističku partiju (boljševika) Srba, Hrvata i Slovenaca. Zadatak ove partije bio je da svoje kadrove što pre prebaci u domovinu i pokrene revolucionarnu akciju. Pored malog broja članova socijaldemokratskih radničkih partija, do prvog svetskog rata u ovu organizaciju ušli su uglavnom novi ljudi, aktivni učesnici oktobarske revoludije, koji su socijalističke ideje i shvatanja upoznavali u vatri revolucionarne borbe. Ideja vodilja ovih revolucionara bila je da se što bolje pripreme za neposredni revolucionarni rad u domovini, u koju su počeli da pristižu krajem 1918. godine.

Po dolasku u zemlju većina ovih organizovanih komunista, s brojnim simpatizerima i aktivnim učesnicima revolucije u Rusiji, našla se u novoj političkoj situaciji. Umesto državnog rasula i revolucionarnog nemira, prve grupe komunista iz Rusije zatekle su u domovini novostvorenu državu s vojskom i francuskim trupama, žandarmerijom, policijom i organizovanom vlašću buržoazije koja je brutalnom silom u začetku gušivala revolucionarne nemire. U novim uslovima, komunisti-povratnici iz Sovjetske Rusije okupljali su istomišljenike i stvarali mrežu svojih ilegalnih organizacija, a marta 1919. konačno su se reorganizovali u novu komunističku organizaciju poznatu pod imenom »Pelagić«. Osnovni cilj ove organizacije bio je da propagira političke ideje i duh oktobarske revolucije, te okuplja pristalice revolucionarne borbe proletarijata dok se ne osnuje komunistička partija u Kraljevini SHS.

Drugi inicijlativni centar za ujedinjenje jugoslovenskog proletarijata na revolucionarnoj osnovi javio se u redovima socijaldemokratskih partija u našoj zemlji, gde je pod uticajem sloma Druge internacionale i ideološkog previranja u međunarodnom radničkom pokretu (koje se od oktobarske revolucije pretvorilo u političko diferenciranje) došlo do sazrevanja ideje o formiranju Komunističke partije Jugoslavije. Ova ideja preovladala je u rukovodstvu Srpske i Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine. Kao jedino moguće rešenje za jugoslovenski proletarijat, ovu ideju prihvatila je i levica u Socijaldemokratskoj stranci za Hrvatsku i Slavoniju. Za ovu ideju su se zalagali i socijaldemokrati u Dalmaciji, a prihvatili su je mnogi pojedinci i grupe u Vojvodini, Sloveniji i drugim krajevima zemlje.

Kao treću inicijativu za ujedinjenje jugoslovenskih studenata u Francuskoj, koji su želeli stvaranje revolucionarne radničke partije u zemlji, koja bi pod svoje krilo prihvatila i intelektualnu socijalističku omladinu.

Na poziv Akcionog odbora jugoslovenski stutdenti i đaci osnovali su u Francuskoj, do kraja aprila 1919, petnaest grupa socijalističke omladine. Predstavnici ovih grupa sastali su se u Parizu u vreme Kongresa jugoslovenskih studenata, 25—28. aprila 1919. godine. Ne znajući za odluke Kongresa ujedinjenja, na kome je stvorena Socijalistička radnička partija Jugoslavije (komunista), 394 delegata jugoslovenske socijalističke omladine u Francuskoj odlučilo je da kao svoj politički program prihvati Program komunističke internacionale, osnovane marta 1919. godine u Moskvi.

Mađarska socijalistička revolucija je u proleće 1919. ulila nov impuls i veru povratnicima iz Rusije da za ostvarenje proleterske revolucije u novoj državi nedostaje samo avangarda — politička partija revolucionarnog proletarijata. Organizovani u grupi »Pelagić«, povratnici iz Sovjetske Rusije nastojali su da ubrzaju sazIv Kongresa ujedinjenja jugoslovenskog proletarijata, verujući da će na njemu biti osnovana partija koja će prihvatiti ciljeve i taktiku pelagićevaca.

Na Kongresu ujedinjenja, 20—23. aprila 1919. godine (čije su pripreme i saziv uglavnom iznelI aktivisti Srpske i rukovodioci Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine), učesnici su bili saglasni u opredeljenju za stvaranje jedinstvene jugoslovenske radničke partije, ali su ispoljili znatne razlike po pitanju programa i taktike borbe nove partije.

Predstavnici pelagićevaca zalagali su se na ovom kongresu da Partija prihvati ne samo ime komunista, već da usvoji program i taktiku borbe ruskih boljševika. Podrška koju su pelagićevci za svoje stavove imali od ostallih delegata nije bila dovoljna da kongres usvoji njihov zahtev. Zato, verujući u mogućnost da se unutar novostvorene jugoslovenske radničke partije izbore za njenu doslednu komunističku orijentaciju, pelagićevci i ostali komunisti na kongresu prihvataju kompromisno rešenje u stvaranju Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista), koja se izjasnila za III internacionalu, ali je kao svoju političku platformu u osnovi zadržala Erfurtski program Nemačke socijaldemokratske partije. Programska načela nove partije, u odnosu na maksimalni program socijaldemokratskih partija, bila su nešto revolucionarnije izražena u Podlozi za ujedinjenje i Akcionom programu, ali su još uvek nedostajala jasna opredeljenja za strategiju i taktiku borbe nove partije.

Ušavši u novostvorenu partiju pelagićevci nisu raspustili svoje organizacije, već su nastojali da ih prošire i ojačaju. Na taj način u okviru legalne SRPJ(k) oni su stvarali ilegalne organizacije komunista, koje su naoružavali s ciljem da posluže za obezbeđivanje aktivnosti partije i budu borbena jezgra budućih crvenih odreda.

U isto vreme aktivisti bivše grupe »Pelagić« otpočelI su političku borbu s centristima koji nastoje da delatnost Partije zadrže u okvirima kongresnih dokumenata, a oni su bili samo razrada maksimalnog programa socijaldemokratskih partija II internacionale.

Neprimećeni u radničkom pokretu i na samom kongresu, predstavnici studenata socijalista nastavili su akciju na osnivanju politički samostalne komunističke omladinske organizacije. Ojačani povratkom studenata socijallista — komunista iz inostranstva u toku leta 1919, studentski komunistički klubovi u Beogradu i Zagrebu intenzivno su pripremali osnivanje Saveza komunističke omladine Jugoslavije.

Prisustvo inicijatora i neposrednih organizatora SKOJ-a (Vladimira Ćopića, Sime Miljuša, Augusta Česarca, Rudolfa Hercigonje i dr.) u organizacijama pelagićevaca, a kasnije i u ilegalnim organizacijama SRPJ(k), ukazuje da su organizatori SKOJ-a uživali moralnu, političku i organizacionu podršku pojedinih rukovodilaca SRPJ(k) i članova ilegalnih organizacija. Time bi se dala objasniti i činjenica da je SKOJ osnovan nasuprot Programu i Statutu SRPJ(k), ali uz naklonost Filipa Filipovića, Vladimira Ćopića i drugih komunista u Centralnom partijskom veću, gde su još uvek snažan uticaj imali centristi.

Odatle je kao povod za otvorenu političku borbu između centrista i komunista pored provala i hapšenja članova ilegalnih organizacija u toku leta 1919, postao SKOJ s Programom komunističke omladinske internacionale koji je prihvatio kao svoj.

Pojava SKOJ-a (10. oktobra 1919) kao samostalne omladinske komunističke organizacije s avangardnim programom i tendencijama da postavlja jedan od centara komunističkog pokreta u zemlji, doprinosila je političkoj polarizaciji u Partiji i ideološkoj borbi s centristiima oko novog programa, strategije i taktike Partije u klasnoj borbi, ali su istovremeno shvatanja da SKOJ, kao revolucionarnija a ravnopravna politička organizacija, treba da ima i rukovodeću ulogu u radničkom pokretu, ometala konsolidaciju SRPJ(k) kao jedinstvene političke organizacije jugoslovenskog proletarijata.

Avangardistički stav izrazio se 1920. u otvorenom suprotstavljanju skojevaca učešću SRPJ(k) na opštinskim i parlamentarnim izborima i načelnom suprotstavljanju politici parlamentarne borbe Partije. Posredstvom Filipa Filipovića na I kongresu SKOJ-a (juna 1920) izbegnuta je otvorena osuda Partije zbog parlamentarizma.

Nesumnjiv doprinos povratnika iz Sovjetske Rusije nastojanjima za stvaranje jedinstvene revolucionarne proleterske partije, kao i njihova pozitivna uloga u ideološkoj i političkoj borbi s centristima u toku 1919. i 1920. godine, potvrdili su uverenje većine organizovanog radništva da se najodlučniji i najuporniji borci za komunističku orijentaciju radničkog pokreta nalaze među povratnicima iz Sovietske Rusije.

Suočena s revolucionarnim radničkim pokretom u Kraljevini SHS, buržoazija je odmah prešla u napad. Već februara 1919. režim je zaveo preventivnu cenzuru, a pred 1. maj iste godine zabranjena je sloboda zbora i javnih manifestacija na otvorenom prostoru. Povodom zabrane prvomajske proslave, u Bosni i Hercegovini je 30. aprila 1919. došlo do protestnog generalnog štrajka u toku kojeg je pohapšeno oko 2.000 radnika. Pod optužbom da je pripreman prevrat, režim je u Bosni i Hercegovini raspustio sve sindikalne i partijske organizacije, njihove prostorije zatvorio i imovinu konfiskovao. Tako su bili zatvoreni, a delom i demolirani, radnički domovi, a partijski list »Glas slobode« u Sarajevu bio je zabranjen. Mnogi radnički funkcioneri, među kojima i 18 članova partijskog pokrajinskog rukovodstva, bili su predati vojnom sudu. Istovremeno je do hapšenja pojedinih partijskih aktivista došlo u celoj državi, ali su naročito brojna hapšenja bila u Vojvodini i Dalmaciji.

Represalije režima nisu mogle da zaustave talas organizovanih protesta protiv Privremenog narodnog predstavništva, imperijalističke intervencije u Rusiji i Mađarskoj i progona proleterskih vođa i radničkog pokreta u zemlji. Kada se pojavila opasnost od neposrednog učešća Kraljevine SHS u gušenju mađarske revolucije, jugoslovenski komunisti su se odazvali pozivu evropskog proletarijata da se spreči imperijalistička invazija protiv Sovjetske Rusije i Mađarske. Zato su 20. i 21. jula 1919. jugoslovenski komunisti organizoval generalni štrajk. Štrajk je bio potpun i u njemu su učestvovalle sve radničke organizacije, uključujući i socijaldemokratske. Posle generalnog štrajka izbile su pobune u Mariboru i Varaždinu, koje su bile oružjem ugušene.

U toku leta 1919. pojačani su progoni komunističkih rukovodilaca, naročito u Hrvatskoj, Slavoniji i Vojvodini. Raspuštene su mnoge sindikalne organizacije i zabranjenli pojedini partijski

listovi. U Beogradu su bili uhapšeni sekretari Centralnog veća SRPJ(k), Filip Filipović i Vladimir Ćopić. Kako mnogi pohapšeni komunisti mesecima nisu izvođeni na sud, u decembru 1919. i početkom 1920. godine došlo je do štrajka glađu među političkim zatvorenicima.

Januara 1920. ministar unutrašnjih dela pozvao je predstavnike SRPJ(k) i zapretio im je zabranom partije, sindikata, zauzimanjem radničkih domova i partijske štamparije od strane vojske, kao i mobilizacijom železničara u slučaju štrajka. Poverljivom naredbom policijskim organima, ministar unutrašnjih dela je gotovo onemogućio slobodan rad komunističkih organizacija. Došlo je do novih hapšenja i progona komunista, ali i do snažnog otpora radničke klase.

Kada je štrajk železničara u istočnoj Srbiji silom ugušen, beogradski radnici su 5. februara 1920. odgovorili generalnim štrajkom. Na zatvaranje radničkog doma u Novom Sadu takođe je odgovoreno generalnim štrajkom radnika. U proleće 1920. štrajkački pokret je dostigao kulminaciju. Samo u Srbiji i Vojvodini aprila 1920. bilo je oko 50 štrajkova, a u čitavoj državi bar dvostruko više.

Štrajk železničara započeo je 16. aprila 1920. i obuhvatio je preko 50.000 radnika. Da bi naterala železničare na posao, vlada je upotrebila vojsku i šandarmeriju. Kada ni to nije pomoglo, vlada je 20. aprila pozvala sve železničare na dvomesečnu vojnu vežbu, militarizujući železnicu i uvodeći preke sudove. Kao odgovor na te mere Partija je pozvala na dvodnevni protestni štrajk. Na dan početka protestnog generalnog štrajka žandarmerija je, 24. aprila 1920, napala radnike na Zaloškoj cesti u Ljubljani i ubila 14 a ranila oko 70 radnika. Optužujući komuniste da spremaju prevrat, vlada je preuzela vojne i policijske mere i u vezi s prvomajskom proslavom 1920. godine. Policijske vlasti su uoči proslave počele da hapse partijske aktiviste, naročito u Dalmaciji, gde su bili zatvoreni radnički domovi, organizacije i partijski list »Oslobođenje«.

Pobeda Partije na opštinskim izborima u Hrvatskoj i Slavoniji (1—22. marta 1920) i neuspeo generalni štrajk železničara (14—28. aprila 1920) još više su zaoštrili sukob između dveju političkih struja u rukovodstvu Partije, što je dovelo i do otvorene rasprave preko partijske štampe između komunista i centrista.

Akcenat je bio na pitanju strategije i taktike Partije u klasnoj borbi, te je zato razumljivo što su organizaciona pitanja Partije u pretkongresnoj diskusiji i na samom kongresu izbila u prvi plan. Centristi su se ispoljili kao izraziti protivnici centralističkog ustrojstva Partije i energično su se zalagali za takozvani federalizam, zapravo za takvo organizovano ustrojstvo Partije koje bi im omogućilo da u pokrajinama i organizacijama gde je to moguće razvijaju centralističku političku aktivnost.

Stavovi komunista o bitnim pitanjima razvoja pokreta u zemlji bili su izloženi u programu koji je na Vukovarskom kongresu podneo Filip Filipović. Program komunista polazio je od činjenice da je kapitalizam ušao u imperialističku fazu razvitka i vreme proletarske revolucije. Zato se zahtevalo da se jugoslovenski komunisti bore za slamanje državnog buržoaskog aparata, uništenje kapitalističkih odnosa i stvaranje sovjetske republike u Jugoslaviji. U svome programu komunisti su se principijelno izjasnili za parlamentarnu aktivnost i borbu Partije, ali su u buržoaskim predstavničkim telima gledali samo sredstvo »za propagandu partijskog programa, razobličavanje klasnih suprotnosti, revolucionarno vaspitanje proletarijata i razvijanje revolucionarnih energija...« Smatrajući Partiju članom Komunističke internacionale a izloženi program komunističkim, predlagalo se da Vukovarski kongres (20—24. juna 1920) promeni ime partije u Komunistička partija Jugoslavije (KPJ).

Polazeći od konstatacije da revolucionarne snage u zemlji nisu dovoljno razvijene da bi sebi kao zadatak mogle da postave osvajanje političke vlasti, centralisti su odbacivali program i strategiju komunista i zalagali se za jednu verziju Akcionog programa Kongresa ujedinjenja, koji je u sebi uglavnom sadržavao i taktičke zadatke sadržane u Rezoluciji o političkoj situaciji i zadacima Partije.

U ime centralista protiv predloženog programa istupio je Dragiša Lapčević, koji je osporio kongresu pravo da usvoji takav program i zahtevao je da se donošenje programa Partije odloži za naredni kongres. Kao zamenu za program KPJ, centristi su predložili na kongresu programsku deklaraciju koja je težište rada Partije prenosila na sindikalnu i prosvetnu akciju, socijalne reforme i pripremu radničke klase za borbu.

Komunistička većina na kongresu prihvatila je predloženi Program Partije i Rezoluciju o političkoj situaciji i zadacima KPJ. Nov Statut Partije, koji je takođe prihvaćen na Vukovarskom kongresu, uvodio je centralističko političko ustrojstvo Partije i predviđao je ukidanje pokrajinskih izvršnih odbora i stvaranje oblasnih veća i sekretarijata sa sekretarima kao neposrednim organima Centralnog partijskog veća.

Analiza kongresnih dokumenata pokazuje da je za komunističku većinu na kongresu bilo osnovno prihvatanje komunističkog programa i revolucionarnih sredstava borbe Partije. Smatrajući da su društveno-istorijski uslovi zreli za socijalnu revoluciju i da za njeno otpočinjanje nedostaje samo politička organizacija revolucionarnog proletarijata, komunistička većina na kongresu bila je usmerena ka stvaranju boljševičkog ustrojstva Partije. Sva ostala pitanja, uključujući i nacionalno, bila su u drugom planu i na njih se gledalo kao na taktičke zadatke KPJ u neposrednoj borbi s buržoazijom.

Vukovarski program Partije označio je, dakle, definitivni kraj s delimično dopunjenim Erfurtskim programom Partije usvojenim u Beogradu 1919. godine. Time su iz programa jugoslovenskih komunista otpali i svi oni stavovi koji su u krilu Partije mogli da predstavljaju oslonac ili ožive duh socijaldemokratske ideologije poražene kroz praksu prvog svetskog rata, oktobarsku revoluciju i revolucionarna previranja u Evropi od 1917. do 1919. godine.

Slično situaciji kada su Podloga za ujedinjenje i kongresni dokumenti 1919. označili stvaranje jedinstvene revolucionarne organizacije jugoslovenskog proletarijata i politički poraz socijalpatriota — ministerijalista u radničkom pokretu Jugoslavije, Vukovarski program označio je pobedu marksističko- lenjinističke orijentacije i politički krah centrista (»centrumaša«) u krilu komunističkog pokreta. Tačnije rečeno, Vukovarski program KPJ označio je dostignuti stepen u razvitku komunističkog pokreta u našoj zemlji i omogućio je da se revolucionarno iskustvo u svetu još dublje shvati i pokuša da primeni na društveno-ekonomske i političke odnose u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

radnički pokret u vojvodini i kongres ujedinjenja

danilo kecić

Stvaranje jedinstvene države Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca krajem 1918. godine, revolucionarno vrenje u zemlji i drugo, nametnuli su potrebu da se dotad razjedninjeni radnički pokret, vođen raznorodnim snagama u pojedinim našim oblastima, tj. nekolikim socijaldemokratskim partijama i organizacijama, organizaciono i akciono objedini.

U to vreme i radnički pokret u Vojvodini bio je organizaciono i ideološko-politički nejedinstven. Otuda je živa politička aktivnost klasnoborbenih snaga za ujedinjenje radničkog pokreta na revolucionarnoj platformi vođena uz njihovu svakodnevnu i tešku borbu protiv reformističkih i oportunističkih snaga u pokretu.

REFORMISTI I REVOLUCIONARI

Osnovno uporište reformističkih snaga u radničkom pokretu Vojvodine u to vreme činile su obnovljene i aktivirane socijaldemokratske organizacije u okviru Srpsko-bunjevačkog agitacionog odbora. Do sredine aprila 1919. godine ove organizacije uspele su da održe sedam zborova, a desetak zborova nije moglo biti održano zbog zabrana vlasti. Agitacioni odbor se i sam neposredno angažovao na obnavljanju i političkom aktiviranju socijaldemokratskih organizacija. Pojedini njegovi članovi održavali su zborove i konferencije organizacja i tako propagirali svoja opredeljenja i politički kurs. Posvećujući tome posebnu pažnju, Agitacioni odbor je u tom periodu uputio oko 1.500 pisama organizacijama, povereništvima i pojedincima, te je do sredine aprila 1919. uspeo da obnovi ili formira organizacije u 18 mesta Vojvodine. Međutim, Agitacioni odbor ni nominalno, ni suštinski nije bio rukovodeće opštepartijsko telo u Vojvodini. On nije uspeo da stvori ili pridobije organizacije u Sremu, niti da organizaciono obuhvati radnike iz redova svih naroda i narodnosti Vojvodine. U političkoj praksi Agatacionog odbora mogli su se susresti najraznovrsnije političke koncepcije. Vodeći dvoličnu politiku, lideri socijaldemokratije bili su spremni da se odreknu ministerijalizma i da se deklarišu za političko ujedinjenje jugoslovenskog proletarijata, ali i da istovremeno nađu motive za odlučnu borbu protiv onih snaga koje su u svemu ovome nudile nova politička rešenja i koje su se zalagale za direktnu akciju i revolucionarnu borbu.

Pod uticajem revolucionarnih zbivanja u mnogim zemljama Evrope i postojanja nekoliko proleterskih država, u uslovima dubokih socijalnih previranja i razvijene ideološko-političke aktivnosti revolucionarnih snaga u radničkom pokretu Vojvodine, došlo je do podvajanja snaga u redovima ovih socijaldemokratskih organizacija i njihovog revolucionisanja.